

201. Keskiviikkona 10 päivänä helmikuuta 1999

kello 19.15

Päiväjärjestys

Ilmoituksia	
Ensimmäinen käsittely	
1) Hallituksen esitys laiksi Suomen ja Ruotsin kuntien välisestä yhteistyöstä	7788
Hallituksen esitys 191/1998 vp Hallintovaliokunnan mietintö 28/1998 vp	
2) Hallituksen esitys laiksi tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta	7790
Hallituksen esitys 120/1998 vp Liikennevaliokunnan mietintö 17/1998 vp	
3) Lakialoite laiksi kalastuslain 6 a §:n muuttamisesta	„
Lakialoite 87/1998 vp Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 18/1998 vp Lakialoite 140/1997 vp, 10/1998 vp	
4) Hallituksen esitys laiksi alkoholilain 17 §:n muuttamisesta	7793
Hallituksen esitys 285/1998 vp Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 40/1998 vp	
5) Hallituksen esitys laiksi yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi	„
Hallituksen esitys 121/1998 vp Työasiainvaliokunnan mietintö 22/1998 vp	

Lähetekeskustelu

6) Lakialoite laiksi työttömyysturvalain 18 §:n muuttamisesta	7794
Lakialoite 174/1998 vp (Esko-Juhani Tennilä /va-r ym.)	
7) Lakialoite laiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	7797
Lakialoite 189/1998 vp (Esko-Juhani Tennilä /va-r)	

Mietintöjen pöydällepano

8) Hallituksen esitys konsulipalvelulaiksi ja ulkoasiainhallinnosta annetun lain 6 ja 8 §:n kumoamisesta	7800
Hallituksen esitys 283/1998 vp Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 24/1998 vp	
9) Hallituksen esitys 81. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän osa-aikatyötä koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä	„
Hallituksen esitys 207/1995 vp Työasiainvaliokunnan mietintö 21/1998 vp	
10) Hallituksen esitys laiksi nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain 3 ja 10 §:n muuttamisesta	„
Hallituksen esitys 188/1998 vp Lakivaliokunnan mietintö 27/1998 vp Lakialoite 111/1998 vp	

11) Hallituksen esitys rikoslain täydentämiseksi arvopaperimarkkinarikoksia koskevilla säännöksillä 7800

Hallituksen esitys 254/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 28/1998 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuiivat edelliseen täysistuntoon, sekä ed. Knaapi.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuu ed. Kallio.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi Suomen ja Ruotsin kuntien välisestä yhteistyöstä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 191/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 28/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 28, jossa ehdotetaan, että lakiehdotus hylätään.

Keskustelu:

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Kyseessä on hallituksen esitys, jolla on ollut tarkoituksena mahdollistaa tiiviimpi yhteistyö Suomen ja Ruotsin kuntien välille. Ajatuksena on ollut, että Suomen rajakunnat, siis lähinnä rajakunnat, voisivat perustaa Ruotsin kuntien kanssa joko meidän kuntalakimme mukaisia kuntayhtymiä tai Ruotsin kuntalain mukaisia kuntainliittoja.

Me olemme hallintovaliokuntana voineet käydä paikan päällä toteamassa, että Tornionlaaksossa Suomen ja Ruotsin välinen yhteistyö on varsin merkittävää. Sillä tavoin on koko alueen palveluvarustusta voitu parantaa ja kehittää myös alueen koulutusta. Käsittelyssä olevan lakiehdotuksen nojalla olisi ollut tarkoituksena siirtää julkista valtaa kuntien yhteiselle organisaatiolle, ja näin olisi täydennetty tällä lakiesityksellä sitä yhteistyöjärjestelyä, jossa meillä on Pohjoismaiden kesken, Suomen, Norjan, Ruot-

sin ja Tanskan välillä, jo yhteistyötä kunta-alalla ennestään.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta sai esitykseen liittyen eduskunnan edellyttämän perustuslakivaliokunnan lausunnon ja käsitteli asiaa myös itse varsin perusteellisesti myönteisessä hengessä sinällään. Valiokunta voi todeta, että rajakuntien välistä yhteistyötä Ruotsin ja Suomen välillä on jo siinä mitassa, että sitä voidaan luonnehtia tavanomaiseksi ja se sisältää suhteellisen laajasti, kuten jo totesin, kunnallisten palvelujen tarjoamista yli valtioiden rajojen. Tästä esimerkkinä on todettu Haaparannan kunnan ja Tornion kaupungin sekä Övertorneån ja Ylitorion kuntien välinen yhteistyö. Juuri näiden kuntien edustajat ovat katsonet, että yhteistyön kehittäminen on edelleen tarpeellista muun ohella alueen kuntien palvelutason ylläpitämiseksi ja parantamiseksi.

Valiokunta piti kuntien välisen yhteistyön kehittämistä ja laajentamista sallivaa säädöstä tarpeellisenä, mutta viittasi kuitenkin niihin ongelmiin, jotka ilmenevät perustuslakivaliokunnan lausunnosta. Erityisen pulmallinenhan tässä on julkisen vallan käyttö ja sen siirtäminen yhteiselle perustettavalle kuntien yhteistyöelimelle.

Valiokunta päätyi tässä vaiheessa esittämään juuri valtiosääntöoikeudellisten ongelmien vuoksi lakiehdotuksen hylkäämistä. Samalla valiokunta kuitenkin lausumaehdotuksen mietintöön liittäen korosti, että tulisi selvittää mahdollisimman pian mahdollisuudet ryhtyä yhteistyössä Ruotsin kanssa perusteelliseen valmisteluun rajakuntien välisen yhteistyön sallimiseksi nykyistä laajemmin, joko niin että säädetään erillinen lainsäädäntö tai toteutetaan valtioiden välinen sopimus, joka mahdollistaa yhteistyön.

Valiokunta sai myös tiedon, että saadun selvityksen mukaan Ruotsissa ei ole nyt esillä olevaa hallituksen esitystä vastaavaa lakiehdotusta vielä annettu valtiopäivien käsiteltäväksi. Tarkoituksena oli kuitenkin alun alkaen, että ehdotukset, lainsäädännön muutokset, käsiteltäisiin kummankin valtion valtiopäivillä samanaikaisesti. Tähänkin liittyen valiokunta katsoi, että ei ole tässä vaiheessa tarpeen edes valtiosääntöoikeudellisten ongelmien ratkaisemisen kautta viedä lakiehdotusta päätökseen, vaan todella päädyimme esittämään lausumaehdotusta ja kiirehdimme, että asia valmisteltaisiin perusteellisesti uudelleen.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Valiokunnan arvoisa puheenjohtaja jo totesi, että

valiokunnassa hallituksen esitystä käsiteltäessä oltiin erittäin myönteisellä suhtautumislinjalta tähän hallituksen esitykseen ja sen sisältämään yhteistyöhön Tornionjokilaakson molemmin puolin kahden valtion eräitten kuntayhteisöjen kesken. Mitä enemmän tuon mietinnön jälkeen on miettinyt, että millä tavalla tällainen asia olisi järkevää tulevaisuudessa hoitaa, kun otetaan huomioon se, että nyt synkronisaatio ei toiminut Suomen ja Ruotsin välillä, siis niin kuin kuulimme puheenjohtajan lausumana, Ruotsissa ei ole hallituksen esitystä valtiopäiville edes annettukaan, niin ei voi päätyä mihinkään muuhun tulokseen kuin siihen, että jotta tulevaisuudessa turhilta toimenpiteiltä vältyttäisiin, niin ainoa järkevä menettely täytynee olla valtioiden välinen sopimus. Sen jälkeen on aivan selvää, että synkronisaatio on olemassa, koska se on molemmissa valtioissa saman sisältöisenä olemassa ja se sitten kansainvälisenä sopimuksena yhdessä eduskunnassa kahden kolmasosan enemmistöllä hyväksytään, ja jos sopimusta halutaan sitten laajentaa tai syventää, niin tulee uusi sopimus, joka jälleen kummillakin valtiopäivillä käsitellään tällä tavalla supistetussa vaikeutetun laisäättämisen järjestyksessä.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa puhemies! Kuntien välisellä yhteistyöllä yli valtakunnan rajan Tornionlaaksossa ja erityisesti Tornion ja Haaparannan välillä on tietysti historiallisesti hyvin pitkät perinteet mutta myöskin kunnallisessa toiminnassa jo hyvinkin vuosikymmenien ajalta. Vaikka lakiesitys tässä yhteydessä hylätään, on ehkä paikallaan eduskunnan pöytäkirjoihin hiukan kertoa, minkä tyyppistä yhteistyötä on tehty ja mitä mahdollisesti tulevaisuudessa suunnitellaan. Sikäli erikoisesta ja Euroopan unioninkin mittakaavassa ainutlaatuisesta asiasta on kysymys.

Karkeasti voi sanoa, että ensimmäinen kunnallinen hanke oli 60-luvun puolivälin jälkeen uimahalli, joka rakennettiin Haaparannan puolelle yhteiseen käyttöön Tornion ja Haaparannan asukkaille. Varsinainen sopimus pohjainen yhteistyö alkoi 1970-luvun alussa, jolloin kaupungit rakensivat yhteisen jätevesien puhdistamon ja yhteisen kaatopaikan. Tämä jätevesien puhdistamo on muutama vuosi sitten muutettu osakeyhtiöpohjaiseksi, ja siihen on tullut mukaan osakkaaksi myös yksi yksityinen yritys, jonka nimeä ei kannata mainita, koska sen aineen mainostaminen julkisesti on kielletty.

Edelleen voi todeta, että 80-luvun alussa aloi-

tettiin järjestelmällinen yhteistyö perustamalla oma maakunta, jota kutsutaan nimellä Provincia Bothniensis. Maakunnalla on oma kuvernööri, joka johtaa yhteistoimintaa ja koordinoi siten, että yhteistoimintaa harjoitetaan kaikilla eri hallinnonaloilla, joille on asetettu omat alatyöryhmänsä ja toimikuntansa.

80-luvun puolivälissä liitettiin myöskin kaupunkien kaukolämpöverkot yhteen niin, että lämpöä myydään yli rajan puolin ja toisin. Siitä tietenkin hyödytään muun muassa sillä tavalla, että kun on venttiä, niin saadaan arvonlisävero vähennettyä, kun tavara kulkee rajan toiselle puolelle. Tietysti muitakin yhteiskäyttöhyötyjä on, sillä kuten tiedetään, haaparantalaisethan nousevat aina tuntia myöhemmin ylös kuin me suomalaiset.

Edelleen voi todeta, että jo 70-luvun lopulla, kun Haaparannalle muutti lukuisasti suomalaisia, syntyi tilanne, että enimmillään lähes 50 oppilasta kävi Haaparannalta peruskoulussa yli valtakunnan rajan Torniossa täysin lainvastaisesti ja ilman minkäänlaisia sopimuksia. Jo silloin saimme kokea, että Helsingin herroilta ei tarvitse liioja kysellä. Me lähetimme tuolloin esityksen, että lakia muutettaisiin niin, että tällainen toiminta sallittaisiin ja henkilökohtaisesti asiasta neuvotellessani opetusministeriön kanssa saimme vastauksen, että lakia ei voida muuttaa, peruuttakaa hakemus, ministeriö ei tiedä asiasta mitään ja me saamme tehdä niin kuin me itse haluamme ja valtionosuus juoksee, niin kuin ne olisivat torniolaisia oppilaita.

No, näin me tietysti teimme, vaikka minulla oli ollut sellainen väärä käsitys, että kun laki on eduskunnassa säädetty, niin sitä lakia voidaan myöskin eduskunnassa muuttaa. No, tämä minun väärä käsitykseni osoittautuikin sitten oikeaksi 80-luvun alussa, kun koululainsäädännön laajemman uudistuksen yhteydessä laillistettiin myöskin koululenkäynti yli valtakunnan rajan.

Olemme edelleen kehittäneet myös koulutoimintaa sillä tavoin, että 90-luvun alussa perustimme yhteisen niin sanotun kielikoulun, joka toimii Haaparannalla niin, että se kouluttaa aktiivisesti kaksikielisiä peruskoulun käyneitä opiskelijoita, joilla on jatko-opintokelpoisuus molemmissa valtakunnissa, ja viime syksynä Torniossa aloitettiin tämän jatkona erillinen eurolukio, toisin sanoen lukio, joka jatkaa kaksikielisyyden perinnettä kuitenkin niin, että huomattava osa opetuksesta annetaan myös englannin kielellä.

Kaiken kaikkiaan voi todeta, että myös liikuntatoimen eri toiminnot ovat käytännössä yhteisiä

yli valtakunnan rajan. Käytämme sopimusperiaatteella yhteisesti sisäurheiluhallia, jäähallia, uimahallia, keilahallia ja tekojäärataa, ja meillähän on myös yhteinen tunnettu golfkenttä, joka sijaitsee rajan molemmin puolin.

Edelleen rajalla on myös järjestetty arkkitehtikilpailu niin, että siellä on meneillään kaavan laatiminen siten, että kaavat kohtaavat toisensa rajalla jopa niin, että voidaan rakentaa liikeraennuksia, jolloin samasta rakennuksesta osa on Ruotsin puolella ja osa Suomen puolella. Näin ollen voidaan puhua jo todellisesta yhteistyöstä sanan varsinaisessa merkityksessä.

Tulevana suunnitelmana, jota varten tätä lakia olisi ehkä tarvittu, oli se, että Kemin ammattikorkeakoulun kuntayhtymän jäseneksi olisi voinut tulla Haaparannan kunta. Kun oikeusopinnot pääsevät tarkastelemaan tällaisia asioita, syntyy aina sellaisia ongelmia, joita yleensä käytännön elämässä ei ole, mutta saattaahan niitä tietysti tulla. Kysymys oli lähinnä siitä, miten kansalaisille turvataan oikeus äidinkieleen, ja toisekseen siitä, millä tavalla päätöksistä valitaan ja mihin.

Tällä hetkellä, kun toimitaan sopimus pohjaisissa järjestelyissä, osakeyhtiömuodossa tai vastaavassa, eihän mitään tällaisia valitusinstansseja ole olemassa ja kaikki pelaa kyllä hyvin. Mutta tässäkin pätee se, että Helsingin herroilta enempiä kuin Euroopan unioniltakaan ei ole syytä liiemmästi kysellä, paras on vain tehdä ja hoitaa asiat niin, että hyvää tulee.

Sanoin valiokunnassa kuitenkin, kun asiaa käsiteltiin, jos laki tehdään, on se tietysti syytä tehdä kunnolla ja siten valmistellen, että kaikki kiemurat tulevat asianmukaisesti huomioon otetuiksi ja saadaan pidemmälläkin tähtäyksellä kestävä ja pysyvä laki. Näin ollen olin valmis hyväksymään tämän lain hylkäämisen, mutta edellytän ja odotan, että valiokunnan lausumassa edellytetyllä tavalla asia selvitetään mahdollisimman pian ja perusteellisesti ja että siltä pohjalta annetaan mahdollisuudet myös julkisen vallan käyttöä koskevaan toimintaan, sillä jo aiemmin mainitsemieni lisäksi siellä matkailutoimistot ovat yhteisiä ja kaikki kulttuuri- ja kesätapahtumat järjestetään yhdessä. Mutta tällaisiin ei tietysti mitään lakia tarvita, vaan terve järki ja hyvä tahto niihin riittävät.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laiksi tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 120/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 17/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Lakialoite laiksi kalastuslain 6 a §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Lakialoite 87/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 18/1998 vp
Lakialoite 140/1997 vp, 10/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia ensimmäisen käsittelyn päätyttyä lähetettäisiin suureen valiokuntaan.

Keskustelu:

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Niinhän puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö, jossa on yksi eriyvä kanta, mutta muuten valiokunta oli mietinnössään yksimielinen, lähetetään suureen valiokuntaan.

Jos kalastusasioitten takia pitäisi Suomeen valita eduskunta, se olisi täysin tarpeeton tapahtuma, kallis, aikaa vievä ja turhauttava tapahtuma. Riittää aivan se, että täällä on yksi virkamies, ylijohtaja Seppo Havu, joka eräässä seminaarissa ilmoitti, että hän yksin päättää kalastusasioista Suomessa ja te älkää sotkeko näitä asioita.

Ainahan se on sillä tavalla, että ylijohtajalla on omat agenttinsa ja sitten ehdotukset menevät suureen valiokuntaan. Esillä on valiokunnan kahden vuoden työn tulos, erittäin paljon työtä, asiantuntijakuulemista kerta toisensa jälkeen, neuvotteluja ministerin kanssa, taas neuvotteluja ministerin kanssa, ministeriön virkamiesten kanssa jne., jälleen asiantuntijakuulemisia jne., jne., siinä samalla vielä ohella muitakin lakialoitteita, joilla yritetään tätä asiaa hoitaa, ja tässä

sitä nyt sitten ollaan puhtaan kaulan kanssa. Tämähän on politiikkaa, ja kalastusasiat ovat sitä suurta politiikkaa yhteiskunnassa.

Arvoisa puhemies! Mikä tässä on se juju? Tässä se juju on se, että Pohjanlahden rannikolla luonto on värkännyt asiat vähän toisin kuin muualla Suomen merirannikoilla. Pohjanlahden rannikolla Luojalta on jäänyt väsäämättä saaristo sinne laajalta osaltaan. Se tarkoittaa sitä, että niin sanottuja kylän vesiä, jotka ovat paikallisten omistamia vesiä, ei olekaan, vaan yleisvedet alkavat lähestulkoon rantaviivasta. Tämä tarkoittaa silloin sitä, että kylän vesioikeudet eivät riitä kalastuselinkeinon ylläpitämiseen, vaan tarvitaan kalastusta yleisvesillä, niin että ylipäättään kalaa vähittäiskaupassa olisi. Nyt puhun nimenomaan suomukalasta.

Tämä asia on mennyt niin vakavaksi Pohjanlahden rannikolla, että kun toisaalta olemme olleet pakotettuja EU-säädöksistäkin johtuen perustamaan kalasatamat, käyttämään niihin kymmeniä, kymmeniä miljoonia markkoja yhteiskunnan varallisuutta, niin nyt ei enää riitä kalastajia nykysysteemillä käyttämään näitä kalasatamia niin, että pidettäisiin niitä taloudellisesti yllä. Muutaman troolikalastajan, joita tämä ongelmatilanne ei siis koske lainkaan, tulot eivät riitä tähän tarkoitukseen. He eivät pysty pitämään tätä järjestelmää yllä. Silloin ainoa ratkaisu on se, että yleisvesillä kalastaen olisi olemassa sivuammattikalastajakunta, jolla on muutakin tuloa, niin että he pystyvät elantonsa saavuttamaan ympäri vuoden. Ei voida jättää välillä elantoa toteuttamatta.

Alueen kalastajaseurat ovat täsmälleen sillä kannalla, että kalastuslain 6 a §:ää pitää muuttaa sellaiseksi, että mahdollistetaan sellainen sivuammattikalastajuus, joka säilyttää ammattikalastajuuselinkeinon. Se on kupletin juoni. Kysymys on siis yritystoiminnasta, joka ei tarvitse subventiota, ei valtiolta eikä keneltäkään muulta, ja jossa vielä aivan erikoisesti on hyväksytty se periaate, että ne, jotka trooleilla kalastavat silakkaa jnp., ovat tukien kohteena eli voivat saada vakuutuksia ja muuta tukea. Sen sijaan sivuammattikalastajat, joitten myyntitulot ovat luokkaa 10—20 prosenttia muista tuloista, tulevat omillaan toimeen. He eivät tarvitse yhteiskunnan muuta tukea. Mutta he pitävät kalasatamaverkoston kunnossa ja pitävät huolen siitä, että vähittäiskauppaan kalaa tulee ja vähittäiskauppa säilyy koko rannikkovyöhykkeellä.

Arvoisa puhemies! Tässä on vielä yksi aika ihmeellinen asia. Kun ruvetaan katsomaan yleis-

vesien pinta-alaa Itämeren kahden lahtemme alueella, niin Pohjanlahtihan on toki paljon suurempi lahtialue kuin Suomenlahti. Toisin sanoen nyt ei suuremmalle alueelle sallittaisi olosuhteiden vaatimaa järjestelyä, vaan ollaan sitä mieltä, että jonkin syyn, jota en muuten vielä tänä päivänä ymmärrä, johdosta tämänlaatuiseen järkevään menettelyyn ei voida mennä, joka säilyttää siis elinkeinot, joka on yrittäjätoimintaa parhaimmillaan, jossa nimenomaan tämän ajan hengessä pystytään monesta eri tulolähteestä saamaan tulo, niin että pesue pidetään hengissä ja pystytään myös kalakantojen riittävyuden perusteella passaamaan asiat niin, että ylikalastamiseen ei ajauduta.

Vielä on todettava, että on meillä nämä kiintiökalat, lohetaat muut, ja ne ovat sitten ihan eri tarina. Ne eivät kuulu tähän ollenkaan sen takia, että niitten kalastusta määrätään kiintiöillä. Asia on yksinkertaisesti niin, että kun kiintiö on kalastettu loppuun, silloin kalastus loppuu ja sillä siisti. Se ei liity tähän asiaan lainkaan. Niitten, jotka ovat lohista kateellisia, ei kannattaisi tässä paljon katista, koska se asia säädellään aivan toisella tavalla.

No niin, näin siinä sitten kävi. Täytyy vain surullisena todeta, että tulipahan taas kerran tehtyä uskottoman iso työ aivan turhaan.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen puhui oikeaa asiaa. Kyllä meidän pitää uudistaa kalastuslakia niin, että moniyrittäjyys on todella mahdollinen, kuten hän totesi, monesta eri lähteestä ansiot joudutaan kokoamaan. Mielistäni lakialoite ja mietintö ovat tässä suhteessa viemässä asiaa oikeaan suuntaan. Valiokunta on vielä ehdottanut lausumaehdotuksessaan, että välittömästi aloitetaan valmistelut kalastuslain ammattikalastajan määritelmään liittyvien säännösten uudistamiseksi.

Ymmärrän niin, että tämä tukee yhtä lailla paitsi merialueen kalastuselinkeinon kehittämistä myös pienimuotoisen, sivuelinkeinona harjoitettavan ammattikalastuksen kehittämistä sisävesillä. Sekin on mielestäni erittäin tärkeää näinä aikoina, jolloin on haettava todella kaikki mahdolliset työn ja toimeentulon lähteet, jotta maaseudulla kyettäisiin säilyttämään elämisen edellytykset.

Ed. Manninen: Arvoisa rouva puhemies! Meillä elinkeinopolitiikassa on se ongelma monilla muillakin aloilla, että meillä pyritään kaikessa mahdollisimman suureen.

Kalastus liittyy monelta osin hyvin läheisesti myös maatalouteen ja yleensä maaseutumaiseen elämäntapaan. Tällä hetkellä juuri tällaisten sivuansioiden mahdollistaminen maaseudulla kaatuu vastaavasti esimerkiksi siihen, että Euroopan unionin säännökset edellyttävät hirvittävän suuria maatiloja, jotta tukea saisi, niin suuria, ettei ole enää mahdollisuutta harjoittaa sivuammattia, kun ei siihen riitä aika eivätkä tunnint vuorokaudessa eivätkä myöskään yhden ihmisen voi määrättömästi työtä tehdä.

Sama on kalastuksessa. Jos vaaditaan liikaa, sieltäkään ei voi osaelantoa saada. Tältä pohjalta asiaa tarkasteltuna, kun ajattelemme nykyisin ainakin puheissa suosittua moniammatillisuutta, ed. Pulliainen lakialoite ja valiokunnan mietintö siitä ovat mielestäni järkevät ja kannatettavat.

Ed. Koistinen: Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen lakialoitteeseen liittyi tavallaan myös nimelläni kulkenut lakialoite, joka koski nimenomaan sisävesikalastusta ja jonka tarkoituksena oli, kuten ed. Pulliainenkin sanoi, pitää yllä ja tukea tällä alalla pienyritystoimintaa ja moniyrittäjätoimintaa. Vapaaehtoisesti luovuin käsittelyn aikana omasta aloitteestani, koska näin ed. Pulliainen tekemän aloitteen ja asiani liitettiin tähän yhteiseen aloitteeseen.

Kun tätä asiaa käsiteltiin valiokunnassa, kuunneltiin todella asiantuntijoita pitkään ja hartaasti ja useaan kertaan ja selvitettiin tätä asiaa. Olin pitkään siinä luulossa, että tästä saadaan hyvä mietintö, joka on helppo viedä läpi. Mutta aivan siinä loppusuoralla, kuten monissa muissakin asioissa tässä talossa, yksikaks ilmenikin mutkat matkaan ja, kuten ed. Pulliainen sanoi, tässä me nyt olemme. Olisin toivonut, että tämä asia olisi siististi mennyt näillä valtiopäivillä eteenpäin ja alkuun.

Kuten mietintömme ponnassa sanotaan, valiokunta edellyttää, että asiaa koskeva hallituksen esitys saatetaan eduskunnan käsiteltäväksi seuraavien valtiopäivien kevästuntokaudella. Olisin toivonut, että tänne tulevilla ja jäävillä ihmisillä olisi ollut valmis pohja käsitellä asiaa eteenpäin.

Ed. Rosendahl: Värderade talman! Betänkandet innehåller inte någon som helst förbättring för varken yrkesfiskare eller dem som har fisket som bisyssla, utan det är en fullständig nollagstiftning. Situationen förblir helt oförändrad. Man lyfter bara upp de bestämmelser som nu finns i förordningens 8 a § till lagnivå, vilket

inte ändrar på situationen över huvud taget, utan man fräntar bara regeringen en fullmakt att reglera fångstredskapens storlek och effektivitet. Man inför alltså i lagtexten en detalj som inte hör hemma i lag. Samtidigt hindrar man regeringen från att ingå eventuella internationella avtal som reglerar fiskeredskapens utformning och tekniska konstruktioner.

Vad gäller klämman, så anser jag att tiden som föreslås för ifrågavarande utredning är alltför kort. Vårsessionen efter valet omfattar ju bara ett par månader och man kan inte göra en sådan här utredning under en så knapp tid. Därför anser jag att inte heller klämman är motiverad.

Ed. Pulliainen: Värderade talman! Jag förstår så pass mycket svenska att jag kunde följa vad riksdagsledamot Rosendahl sade, men jag vill ge er svaret på finska.

Nyt on sillä tavalla, arvoisa puhemies, että oli hyvä, että ed. Rosendahl käytti tämän puheenvuoron, koska minä halusin välttää viimeiseen saakka lausumasta ed. Rosendahlin nimeä äskeisessä puheenvuorossani. Nimittäin oli sillä tavalla, kun mennään nyt vähän syvällisemmin siihen, mitä valiokunnassa tapahtui, että meidän saimme valiokuntaan valtiovarainministeriöltä perusteellisen ehdotuksen siitä, millä tavalla tämä pykälämuutos tapahtuu, johonka ed. Rosendahl viittasi. Sitten seuraavaksi saatiin vielä oikeusministeriön tarkennus niin, että se oli eräällä tavalla lainvalmistelukunnan tarkastelussa ja arvioinnissa niin, että se asia oli perfekt.

Mutta siinä vaiheessa ed. Rosendahl astui kukaan mukaan ja vaati vielä uudelleen asiaa selvitetäväksi, kun se oli ensiksi tullut ammattiministeriöstä, sitten sen jälkeen valtiovarainministeriöstä, joka sopeutti tämän vuonna 93 säädettyyn verolainsäädäntöön niin, että terminologia vastasi verolainsäädännön mukaista terminologiaa, ja sitten se vielä oli oikeusministeriön arvioitavana. Tämä kaikki oli tarjolla, ja tämä oli tarjolla niin, että se olisi voitu ilman muuta säätää tässä yhteydessä, mutta ed. Rosendahl, joka vastusti nyt tässä vaiheessa tätä asiaa henkeen ja vereen saakka oltuuan sitä ennen kuitenkin lakialoitteen allekirjoittajana ... Mutta nyt en puutu siihen ollenkaan, mieltähän saa muuttaa vaikka kuinka monta kertaa. Se on edustajan oikeus eikä sitä saa kovin moittia koskaan.

Joka tapauksessa ja kun aika loppui kesken niin, että kuten pöydälle jaetussa lapussa lukee, että perjantaina pitää olla viimeistään viimeisten

mietintöjen valmiina, ei valiokunnalla ollut mitään muuta mahdollisuutta kuin eräällä tavalla hankkia status quo niin, että se kalastusasetuksen 8 a §, jota ministeriö oli yrittänyt muuttaa, täksi ylimenokaudeksi siirretään lakiin, niin että vain eduskunnan kautta se voidaan muuttaa. Eli varsin järjestyvä menettely. Olen ymmärtänyt, että tähän oli saatu myös niin korkean lainsäädäntöasian tuntemuksen siunaus kuin olla voi tämän talon lainsäädäntöjohtajasiivestä.

Toisin sanoen tässä oli tämä asia mukautettu aina sen mukaan, miten ed. Rosendahl meitä pompotteli kuukaudesta toiseen, kuukaudesta toiseen. Näinhän ed. Rosendahl saa tehdä. Jos hänellä ei muuta tekemistä eduskunnassa ole, niin näin hän voi tehdä nyt ja ikuisesti tultuaan tänne uudelleen ja uudelleen valituksi. Eihän tässä mitään. Me kaikki sopeudumme siihen, ja sillä sipuli. Sääliksi vain käy niitä kalastajia ja sitä elinkeino — tämä hallitus on ollut varsin elinkeinoystävällinen — sääliksi käy sitä Pohjanlahden ammattimaista kalastusta harrastavaa elinkeinonharjoittajaryhmää, joka joutuu kärsimään tästä pompottelusta, mutta på det sättet, var så god!

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

4) Hallituksen esitys laiksi alkoholilain 17 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 285/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 40/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 40.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 121/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 22/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 22, jossa ehdotetaan, että lakiehdotukset hylätään.

Keskustelu:

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Työasiainvaliokunta on tehnyt erittäin hyvää työtä. Hallituksen esitys 121/1998 vp on lievästi sanottuna epäilyttävä ja varsin kyseenalainen ja nimenomaan geneettisen tutkimuksen vuoksi. Hallituksen esityshän pitää sisällään ajatuksen työntekijöiden geneettisen perimän selvittämiseksi, ja siihen on liitetty ikään kuin kauneutta lisäämään ajatus työntekijän omasta suostumuksesta. Mutta, puhemies, kaikki tiedämme, mikä on työntekijän asema. Jos työnantaja vaatii jotakin terveysasian selvittämistä tai geneettistä tutkimusta tässä tapauksessa, asia on hankala työntekijän kannalta.

Perustuslakivaliokunnan lausunto, jonka työasiainvaliokunta on ottanut huomioon, viittaa hallitusmuodon 6 §:ään, henkilökohtaiseen koskemattomuuteen, jota perustuslakivaliokunta katsoo loukattavan tällä hallituksen esityksellä. On erittäin hyvä asia, että geneettinen tutkimus on katsottu aiheettomaksi tässä muodossa kuin se tässä esitetään, ja tästä kiitos valiokunnalle. Lähetekeskustelussahan tähän erittäin vahvasti täysistunto otti kantaa.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Paljolti voi yhtyä siihen, mitä ed. Tiusanen jo totesi. Lakiehdotus oli myös hallintovaliokunnassa lausunnolla, ja me saatoimme todeta, että lakiehdotuksen valmistelu on ollut varsin puutteellinen. Lakiehdotus ei turvaa niitä yksityisyyden suojan ja toisaalta rekisterilainsäädännön ja perusoikeuslainsäädännön edellyttämiä tarkkarajaisuusehtoja, joita on edellytettävä. Toisaalta voimme todeta, että tämä ei juurikaan tuo henkilötietojen käsittelyn osalta aineellista uutta sisältöä siihen, mitä jo aiemmin täällä käsittelyssä ollut ja hyväksytty henkilötietolaki pitää sisällään. Suuri kysymys on geneettisten tutkimusten suorittaminen ja ylipäättänsäkin työntekijöiden terveydentilaa koskevat tutkimukset. Mihin niitä käytetään, miten ne määritellään? Siten on tärkeää, että nämä asiat selvitetään perusteellisesti ja kiireellisesti, mutta tämä hallituksen esitys ei ollut kypsä tässä vaiheessa säädettäväksi.

Hallintovaliokunta kiinnitti huomiota myös tämän teknisen valvonnan säätelyyn. Tässä on

hyvin paljon puutteita työnantajan oikeuden käytön osalta, milloin teknistä valvontaa, mihin tarkoitukseen ja millä menetelmillä voi ylipääntänsä käyttää.

Arvoisa puhemies! Minusta työasiainvaliokunta on päätenyt aivan oikeaan johtopäätökseen.

Ed. J. K u k k o n e n : Arvoisa puhemies! Kyseinen lakiehdotus oli siis jo toista kertaa perustuslakivaliokunnassa ja sai siellä kyllä hyvin samanlaisen käsittelyn kuin ensimmäiselläkin kerralla. Päädyimme kielteiseen kantaan näihin geneettisiin tutkimuksiin nähden työelämän testausvaiheessa, jos niin sanoisin.

Koko tämä aihepiiri on sellainen, että se kyllä kannattaa tulla perusteellisesti pohdituksi. Kiinnitän nyt vain huomiota siihen, että meillä on jo toisen kerran tänä samana iltana tästä samasta aihepiiristä täällä puhe. Kun aikaisemmin käsiteltiin sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä lääketieteellisistä tutkimuksista, siinä yhteydessähän varsin perusteellisesti myös pohdittiin näitä asioita. Meillä on aloittanut lääketieteellisen etiikan neuvottelukunta, joka on tällainen yleiselin. Niinpä tässä yhteydessä toivoinkin, että sen piirissä ja sitä kautta hyvin laajasti näitä asioita käsiteltäisiin ja otettaisiin esille.

Kun perustuslakivaliokunnassa kyselimme, mitä mahdollisia ammattiryhmiä tämä asia koski, siellä oikeastaan pystyttiin meille sanomaan vain yksi ryhmä eli lentäjät. Vaikka onkin mahdolloman tärkeä asia, että kyseisen ammatin harjoittajat ovat todella kyvykkäitä siihen tehtävään ja mahdollisesti etukäteen pystytään ennustamaan, kuka siinä voi toimia ja kuka ei, silti en voinut välttää eräältä johtopäätökseltä. Johtopäätökseni nimittäin oli se, että jos tämän asian annetaan nyt mennä läpi, niin kenties tästä tulee yksi uusi tekijä määriteltäessä työmarkkinapolitiikassa lentäjien asemaa, joka muutenkin on kiistanalainen ja joka sitten helposti tulisi vielä sellaiseksi, että sen varjolla vaadittaisiin lisää palkkaa.

Niinpä tällä asialla on paitsi nämä periaatteelliset tekijänsä myös käytännölliset puolensa. Siksin on hyvä, että tämä tässä vaiheessa keskeytetään.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. P u h j o : Herra puhemies! Näiden geneettisten tutkimusten järjestäminen on erittäin vaikea asia, ja nyt tämän lakiesityksen käsittelyssä, kuten ed. J. Kukkonen sanoi, ei tahdottu mitenkään päästä selville, minkä takia näitä tarvitaan. Pitkän tiukkaamisen jälkeen esiteltiin muun muassa, että tällä saadaan hämäräsokeutta lentäjiltä selville, erilaisia allergisia sairauksia saadaan selville. Kun lääkärinä mieltii, täytyy ihmetellä, että on se ihme asia, ettei näitä ole tavallisilla testeillä saatu selville, kun tarvitsee sitten näitä geenitestejä järjestää.

Mutta lakiesityksen 3 §:ssä mainitaan kyllä suoraan, minkä takia näitä testejä halutaan. Siellä sanotaan, että työntekijän terveystietoja työnantaja saa käsitellä haluamiinsa tarkoituksiin. Tosin 2 §:ssä mainitaan, että työntekijän suostumuksella vain näitä saadaan kirjata, mutta kuten ed. Tiusanen mainitsi, niitä oikeuksiaahan ei ole, koska jos ei työhönottotilanteessa suostu testeihin, ei ole töistäkään takeita.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Lakialoite laiksi työttömyysturvalain 18 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 174/1998 vp (Esko-Juhani Tennilä / va-r ym.)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Työttömyydestä uhkaa tulla pysyvä ilmiö. Talouskasvu on jatkunut erittäin vahvana jo kuutisen vuotta, mutta työttömiä on edelleen 350 000. Erityinen huolenaihe on pitkäaikaistyöttömyys sekä työttömyyden alueellisten erojen kasvu. Esimerkiksi Lapissa työttömyysaste on edelleen pitkästi yli 20 prosenttia, ja Lapista löytyy myös kuntia, joissa työttömyysaste on yli 30 prosenttia.

Työttömyyden nujertamiseen pitääkin saada seuraavan vaalikauden alussa ja uuden hallituksen muodostamisen myötä ihan uudenlaista otetta ja pitää saada aikaiseksi myös radikaaleja toimia. Niihin kuuluu työn uusjako. Työajan ly-

hentämisessä voidaan ja tulee edetä monia eri teitä.

Kemissä on ollut käytössä järjestelmä, jossa kolme työntekijää on lyhentänyt työpäivänsä kuuteen tuntiin ja näin on saatu palkkarahat yhden työttömän palkkaamiseen. Tämä Kemin kokeilu on toiminut erittäin hyvin. Sitä olisi pitänyt tukea, ja se pitää seuraavan hallituksen aloittaessa levittää kaikkiin kuntiin ja muuallekin, mihin se sopii.

Työajan lyhentämisessä tarvitaan todella monia eri muotoja. Esimerkiksi vuorotöihin, keskeyttämättömiin vuorotöihin, sopii erittäin hyvin kuudes vuoro.

Herra puhemies! Erittäin suuri ongelma suomalaisessa työelämässä on työuupumus. Siksi työtä pitää jakaa uudelleen myös työuran aikana ja elämänkaaren puitteissa. Nostetaan vuorotelluvapaan korvaustasoa, annetaan 55-vuotiaille oikeus eläkkeeseen ja nuoret töihin. Se on sitä työn oikeata uusjakoa myös tässä muodossa.

Työttömyysturvalailla on, herra puhemies, selvä vaikutus siihen, miten helppo tai miten vaikea on ottaa vastaan pätkätyötä. Nyt, kun on menty tähän yhteensovittukseen työttömyysturvan ja palkkojen osalta, tilanne on mennyt huomponpaan suuntaan. Ihan pieni palkkatulo yhdistettynä työttömyysturvaan alentaa kokonaistuloa. Byrokraattinen systeemi tuo myös viiveitä saada rahat käyttöön ajoissa. Siellä saattaa olla viikkojen, jopa kuukauden katkos. Päädytään tilanteeseen, jossa työttömän ei kannata tai jossa työtön ei uskalla ottaa vastaan muutaman päivän työtä. Näin sen ei pitänyt olla, näin se ei saa olla ja näin se ei saa jatkua ainakaan.

Lakialoitteessani esitin, että työttömyysturvaan palautetaan 750 markan suojaisuus. Se tarkoittaa siis sitä, että työtön voi kuukaudessa ansaita 750 markkaa ilman, että tuo 750 markkaa vähentää työttömyysturvaa. Tämä varmasti rohkaisee työttömiä ottamaan vastaan yhden, kahden tai vaikkapa kolmen päivän työrupeaman.

Tästä suojaosasta tulee myönteinen vaikutus varmasti, ja siitä hyötyvät sekä työn teettäjät että työttömät. Sen vuoksi luulisi, että tälle lakialoitteelle saadaan laaja tuki ja että tämä ajatus hyväksytään, kun seuraava eduskunta kokoontuu ja uusi hallitus muodostetaan ja sille ohjelma kirjoitetaan. Meillähän piti lisätä joustavuutta, mutta tilalle tulikin byrokratiaa ja kankeutta.

Herra puhemies! Minä olen myös työmarkkinatuen korottamisen kannalla. Se on aivan liian pieni, 121 markkaa päivälle, ja sekin tulosidonnainen. Sillä ei kerta kaikkiaan elä.

Esille nostetaan epäilemättä kysymys, mistä vasemmisto löytää rahaa, kun esitämme tällaisia korjauksia kaikkein huonoimmassa asemassa olevien ihmisten elämään. Ratkaisu on olemassa: korotetaan miljoonamiesten pääomaveroja ja sieltä saadaan rahat pienituloisten aseman parantamiseen, kuntien peruspalvelujen turvaamiseen ja työllisyyden parantamiseen. Rahaahan jossakin on ja jossakin sitä ei ole. Sitä pitää vain jakaa uudelleen, ja se edellyttää juuri pääomaveroihin puuttumista.

Siis korotetaan miljoonamiesten pääomaveroja ja parannetaan pienituloisten asemaa ja turvataan kuntien palvelut ja myös työllisyystilanteen parantaminen, joka edellyttää valtion tehostettuja työllisyystoimia.

Ed. A i t t o n i e m i: Herra puhemies! Pääomaveron korottamisen osalta en ole niinkään varma, mikä olisi sen seuraus pitkässä juoksussa. Sitä me emme tiedä kukaan. Saattaa olla negatiivinenkin.

Mutta siltä osin kuin ed. Tennilä tässä aloitteessaan ehdottaa sitä, että työtön henkilö voi ottaa pienimuotoisia työtehtäviä kuukausittain vastaan, sitä kannatan ehdottomasti. Siitä on monta erilaista hyötyä. Siitä on se erinomaisen suuri hyöty työttömälle henkilölle, että se lisää hänen vireyttään. Kun hän saa olla työtehtävissä, se pikkasen lisää sitä kapeata leipää, joka hänellä työttömänä on muuten. Siitä on myöskin suuri yhteiskunnallinen hyöty, kun joku ammattimies, joka osaa pitää kirvestä ja vasaraa kädessään tai omaa muita ammattillisia taitoja, voi vapaasti ja rehellisesti, niin ettei tarvitse yötä myöden nurkissa koluta, tehdä sellaisia pikkupätyitä, joita kyläkunnassa pyydetään ja tarvitaan. Tämä on minun mielestäni aivan ehdottomasti sellainen asia, joka pitäisi toteuttaa. Siinä on monta muutakin hyötyä, mitä tässä nyt tuli mieleeni, mutta siinä ei ole negatiivisia seikkoja ollenkaan. Se on aivan kannatettava.

Mutta pääomaverosta, joka olisi taas toinen asia, olen ollut aina vähän nihkeä yhtäkkäisesti ajattelemaan sitä, koska sillä saattaa olla tietysti valtionaloudellisesti tietyn asteisia tulohaittoja, jotka sitten taas heijastelevat myöskin työttömyyden puolelle, josta tässä asiassa nyt, ed. Tennilänkin aloitteessa, kuitenkin pääasiassa on kysymys.

Ed. K u o s m a n e n: Arvoisa herra puhemies! Ed. Aittoniemi vastasi suurin piirtein sen ed. Tennilälle, mitä minä aion, mutta kuitenkin

tarkentaisin työajan osalta, kuusi tuntia. Kyllä se sopii työnantajille erittäin hyvin määrättyssä prosessityössä, että neljä kertaa kuusi tuntia, kun maksetaan vain kuuden tunnin palkka. Jokainen meistä työnantajista tietää, että sitä kakunjakosuutta voidaan muuttaa, mutta kakkuhan on sama.

Ranskassahan vastustettiin nimenomaan kahdeksasta kuuteen tuntiin siirtymistä sen takia, että palkka pienenee. Sama Suomessa tapahtuu monen kohdalla. Nythän on jo käytössä täällä esimerkiksi Espoossa muovitehtaassa neljä kertaa kuuden tunnin käytäntö ja maksetaan vain kuusi tuntia ilman ruokatuntia.

Pääomaverosta sanon sen verran, että aikaisemmin kun meillä pääomaveroprosentti oli korkeampi kuin 28 prosenttia, valtiolle tuli verotuloja 7 miljardia markkaa vuositasolla. Nyt niitä tulee 23 miljardia markkaa, viime vuonna pääomatuloja, veroja, ja osinkotuloja sen lisäksi 5 miljardia markkaa. Jokainen hyvin tietää, että pääomalla ei ole kotia. Siinä mielessä Suomen valtion ei pitäisi ahnehtia sillä, että nostetaan osinkotulojen verotusta kahteen kertaan ja pääomatulon veroprosenttia lisätään, niin kuin vasemmisto on kaavailut, 28:sta 32 prosenttiin. Se sitten kostaatuu niin, että verotulojen määrä pienenee.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Minusta on erittäin myönteistä, että työajan lyhennysajatus ihan yleisenä saa tukea. Siinä tulee edelleen esiin varmasti niitä kysymyksiä, miten se palkkasumma jakautuu. Siinä tulee varmasti vaiheita, joissa joudutaan järjestelyihin ja tiettyihin notkahduksiinkin, mutta pitemmän päälle työn tuottavuus tulee tämän asian hoitamaan.

Meillä oli Kemissä kokeilu kuuden tunnin työpäivästä siten, että kolme työntekijää lyhensi kahdeksasta tunnista kuuteen tuntiin työpäivänsä. Tilalle tuli yksi työtön. Kokeilun piirissä oli 183 työntekijää kunnalla ja 61 työtöntä työllistyi. Pikkuisen palkka laski, mutta ei paljon, koska sillä on se verovaikutus. Kyllä tässä tämä joustavuus tietysti pitää olla. Mutta suunta pitää ottaa, koska ei voida elää loputtomiin niin, että teknologisen huiman kehityksen oloissa aina vain ikään kuin löytyy jostakin uutta tehtävää työtä. Sitäkin löytyy, mutta teknologinen kehitys on niin nopeata, että muitakin radikaaleja toimia pitää tehdä.

Minä aloitteessani todella nyt haluan lisätä joustavuutta. Se on yhteensovitus, joka on nyt tullut selväksi ongelmaksi. Se on esimerkiksi tun-

turikeskuksissa sitä, joissa saattaa olla pieni työpaikka mahdollinen, mutta sitä ei vain arvaa ottaa, kun on suojaosa pois ja koko systeemi hyvin kankea. Se syö mahdollisesti päivärahaa, tai sitten ainakin viive on niin iso, että vaikka sitä menetystäkään ei olisi, väliaika siinä elämisessä on hankalaa.

Edustajat Kuosmanen ja Aittoniemi, Aittoniemi kumma kyllä, minä ymmärrän Kuosmasta paremmin, eivät lämpene pääomaveron korotukselle. Suomessa on Euroopan matalin pääomavero, 28 prosenttia. Suomessa osinkotulojen veroprosentti on nolla. Jostakinhan tässä pitää ruveta ottamaan, kun pienituloisimmille halutaan antaa. Minä en ymmärrä, ed. Kuosmanen, mihin suomalainen pääoma pakenee, mihin verokeitaaseen täältä, kun Suomessa pääomavero on Euroopan matalin. Minä ymmärtäisin, jos se olisi meillä jotenkin siellä yläpäässä ja siihen vielä lisää, sitten voisi tulla näitä karkalaisia, mutta mihin täältä lähdetään veroja karkuun, pääomaveroja, kun täällä se on matalin? Se, mitä me esitämme, sekin on kohtuullinen, eli mehän olemme esittäneet lakialoitteessamme 35 prosentin pääomaveroa. SAK esittää 33 prosenttia. Tyytyväisenä olen pannut merkille, että sosiaalidemokraatit ovat lähteneet mukaan pääomaveron korotuslinjaukseen ja nostaneet erityisesti osinkotulot esille.

Minä vielä kertaan: korottamalla miljoonamiesten pääomaveroa löytyvät rahat pienituloisten aseman parantamiseen ja kunnallisten palvelujen turvaamiseen. Tämän luulisi olevan tärkeätä kaikille. Jostakin ne rahat pitää ottaa.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Ed. Tennilän lakialoitteessa on mielestäni varsin hyvät perustelut. Työn vastaanottamisen kynnystä on madallettava ja voitava käyttää kaikki ne työmahdollisuudet hyväksi, joita on tarjolla.

Se, mitä ed. Tennilä nyt totesi pääomatulojen verotuksesta, ei keskustan mielestä ole oikea linja. Me näemme niin, että pääomatulojen veroprosentin korottaminen kohdistuu paljon myös niihin, joiden tulot ovat varsin alhaiset. Maataloudessa, missä tällä hetkellä tulot ovat EU-jäsenyyden aikana olennaisesti vähentyneet, suuri osa joutuu jo nyt maksamaan pääomatulovero-osuudesta paljon kovempaa veroa kuin ansiotuloveron osuudesta. Jos pääomatuloveroprosenttia korotetaan, heidän verokuormansa lisääntyy entisestään. Sama koskee myös niitä metsätaloutta harjoittavia, jotka maksavat nettomyyntitulosta veroa, ja vuodesta 2005 lähtien nykylain-

säädännön mukaan kaikki metsänomistajat siirtyvät tähän uuteen nettomyyntituloverojen järjestelmään. Suuri osa metsänomistajista on eläkeläisiä, jotka eivät maksa muuta veroa lainkaan kuin puun myynnistä tulevan pääomatuloveron. Heidän osaltaan tämä verotus johtaisi olennaisesti kiristyvään verotukseen.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Kyllä minä olen sitä mieltä, että miljoonamiehiä pitäisi rokottaa, mutta minä olen lähtenyt aina siitä, että pitää pääomaverotuksen perusteita muuttaa sillä tavalla, että ei joku miljoonatuloja, siis palkkatuloja hankkiva henkilö maksa siitä vain 28:aa prosenttia veroa. Tätä pääomaverotusjärjestelmää on vuodet ja vuodet käytetty väärin, ja kun minä olen siitä asiasta aina puhunut täällä, harvoin olen saanut tukea ajatuksilleni ja minä olen silloin ymmärtänyt, että minä en ymmärrä koko järjestelmää, enkä minä sitä kovin hyvin ymmärräkään. Mutta tämä puoli on tässä ongelmallinen. Nyt on alettu vasta kiinnittää huomiota noitten isojen poliitikkojenkin mielissä tähän, että tämä väärinkäyttäminen pitäisi estää eli palkkatuloista ja sen tyyppisistä tuloista maksetaan tuloveron muotoinen vero eikä pääomaveroa.

Mitä tulee vielä sitten tähän vertailuun ulkomaalaisten pääomaveroon, niin meillä ovat kyllä laskentaperusteet ja verotuspohja hiukan erilaisia kuin monessa muussa maassa, että me emme ihan suoraan ihan pelkästään voi tätä prosenttia verrata johonkin muuhun maahan, koska on katsottava sitten, millä perusteella arvonlisävero lasketaan ja mikä on tämä verotuspohja. Sekin ratkaisee kyllä näissä asioissa aika paljon.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Minä todella puhuin miljoonamiesten pääomaverosta. Minä ymmärrän maanviljelijän ja metsäpalstan omistajan tilanteen. Minä puhun miljoonamiesten pääomaverosta. Meillä on mahdollisuus rakennella järjestelmiä, joissa huomioidaan se, minkälaisista todellisista tuloista on kysymys.

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa herra puhemies! Ed. Tennilä kyseli minulta, kuinka pääoma voi liikkua pois täältä Suomesta, jos pääomaveroa nostamme. Esimerkiksi näin, että kun meillä on kansainvälisiä yrityksiä, esimerkiksi Stora-Enso, jos meillä pääomaveroprosentti nousee määrätyn suuruiseksi, korkeammaksi kuin Ruotsissa, pääkonttori siirtyy silloin Ruotsiin ja sitten pääomaveron maksetaan Ruotsiin. Tämä

on yksi esimerkki tästä. No, sitten toinen on, että aikaisemmin, kun meillä pääomaveroprosentti oli erittäin korkea, meidän pörssissämme ulkomaista rahaa oli noin 59 miljardia markkaa. Nyt sitä on 326 miljardia tänä päivänä ja pörssi arvopapereineen on tänä päivänä 1 000 miljardia markkaa, eli on todella ollut järkevää, että me muutimme tätä systeemiä, että 28 prosenttiin pääomaveron pudotettiin.

Sitten osinkotulojen verotuksesta sanon teille: Eikö hyvät ystävät riitä, että yritys maksaa jo kerran osinkoveron? Pitääkö se kahteen kertaan maksaa sitten? Onko se sijoittaja niin rikollinen, että sille pitää antaa rottinkia kahteen kertaan?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden osastoon.

7) Lakialoite laiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 189/1998 vp (Esko-Juhani Tennilä / va-r)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Lapissa talvi on pitempi ja kylmempi, ja niinpä lämmityskulut meillä ovat selvästi muuta maata korkeammat. Arvaatte, että meitä jurraa hyvinkin paljon se, että sähkön hinta Kemijoen voimaloiden vierellä on korkeampi kuin esimerkiksi Helsingissä. Meillähän on sellainen kolonialistinen tilanne suorastaan, että Kemijoki Oy on keskinäinen yhtiö. Sen yksi osakas on Helsingin kaupunki, joka saa Kemijoen sähköä osakashintaan 8 penniä kilowattitunti. Vääräyden huippu on se, että Lapissa joudutaan bensastakin maksamaan paljon enemmän kuin Helsingissä. Lakialoitteessani esitänkin, että bensaveron porrastetaan alueellisesti. Tämä Lapin kalliimpi bensa johtuu eräistä tekijöistä, ensinnäkin siitä, että aikaisemmin meillä oli yhtenäishintajärjestelmä, jolla bensen hinta tasattiin samaksi koko maassa.

Tähän bensakulujen problematiikkaan liittyy sitten se, että meillä ovat välimatkat paljon pitemmät. Ne ovat selvästi pitemmät, ja tästä tulee

tietysti lisää polttoainekuluja. Kolmanneksi meillä ei ole metroa, meillä ei ole ratikoita, eikä siellä Nellimissä, ed. Kuosmanen, junallakaan pysty käymään eikä bussillakaan oikein nykyään. On ajettava omalla autolla, ja siitä tulee kuluja. Täällä pääkaupunkiseudulla on vaihtoehtoja monia muita.

Niinpä Tilastokeskuksen selvitys osoittaa, että maan keskimääräinen polttoainekustannus kotitaloutta kohti 1996 oli 4 660 markkaa, siis koko maassa 4 660 markkaa kotitaloutta kohti. Pohjois-Suomen osalta se oli 5 600 markkaa, Uudellamaalla 3 600 markkaa, mutta Helsingin kaupungissa vain 3 100 markkaa. Lapissa siis kotitalous joutuu maksamaan noin 3 000 markkaa enemmän bensakuluja vuodessa kuin täällä Helsingissä. Ei se ole oikein, ja se tilanne pitää korjata porrastamalla polttoaineveroa.

Nythän on kysymys siitä, että bensiinin hinnassa isoin osa on valtion veroa. Tätä kysymystä voidaan hyvinkin tätä kautta ratkaista porrastamalla tuota veroa. Tähän koko tilanteeseen liittyy se iso ongelma, joka on tulossa Euroopan unionin taholta. Siellä on hyvin vahvana linjauksena nyt se, että Kioton sopimuksen mukaisesti hiilidioksidipäästövähennyksiin mennään liikennepäästöjä, liikenteen aiheuttamia saasteita vähentämällä. Tässä keinona on ei mikään porkkanahomma vaan keppi eli bensaveron raju korottaminen lähivuosina. Se on se linja, mitä vedetään.

Tässä on käymässä ihan väärin, eli Saksan, Ranskan, Englannin, Kreikan ja eräiden muiden saastuneiden maiden saasteet maksetaan Suomesta ja kaikkein eniten niitä maksetaan Lapissa, jos tälle tielle lähdetään, jossa ei saasteita edes aiheuteta. Tässä on pakko tehdä nyt joitakin ratkaisuja. Tämä linja, joka EU:ssa vedetään ja joka nyt on jo käytäntöä eriytyneessä bensiinin hinnassa, johtaa siihen, että syrjäseudulla asuminen käy mahdottomaksi. Siellä ei ole vaihtoehtoja, siellä on ajettava omalla autolla ja kulkukustannukset tulevat kohtuuttoman suuriksi. Tästä kaikesta seuraa se, että syrjäseudulta siirrytään taajamiin ja kenties sitten hyvinkin pitkälle eteenpäin, kun on liikkeelle lähdetty.

Esityksessäni on kysymys itse asiassa aluepolitiikan palauttamisesta ja uusien aluepoliittisten keinojen käyttöönotosta, niitäkin on ruvettava miettimään. Minusta tällainen porrastettu polttoainevero, jota lakialoitteessani esitän, on juuri sitä. Esitän lakialoitteessani, että Oulun ja Lapin lääneissä sekä Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakunnissa polttoainevero olisi 20 prosenttia alempi kuin muualla maassa. Se näkyisi

sitten myös käytännön hinnoissa. Minusta tämän tyyppiisiin ratkaisuihin tässä maassa on lähdeittävä.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Aluepolitiikan teho on todella palautettava, kuten ed. Tennilä totesi. Yksi keino on käyttää selkeästi verotuksen porrastamista. Lipposen hallitus on valitettavasti suhtautunut tähän asiaan hyvin nuivasti. Hallitushan ei ole oikeastaan myöntänyt sitäkään, että meillä aluepolitiikka on jo käytännössä ajettu alas. Hallitus on osaltaan heikentänyt työmatkavähennysten tehoa, on ollut lakkauttamassa koko kuljetustukijärjestelmää ja on monin tavoin vienyt elämisen edellytyksiä harvaanasuutilta alueilta ja maaseudulta, Pohjois-Karjalasta, Itä- ja Pohjois-Suomesta yleensä.

Mielestäni tämän tyyppinen toimintamalli, mitä ed. Tennilä esittää, voisi tulla hyvin kysymykseen, jos ja kun meidän pitäisi ajatella yhteiskunnan kokonaisedun kannalta ratkaisuja niin, että ihmiset voisivat todella elää siellä, missä heillä on valmiit asunnot ja palvelut, ja että voisivat ottaa vastaan myös sitä työtä, mitä on tarjolla. Nyt korkeat kustannukset muodostuvat liikkumisen ja asumisen esteeksi, se on vääjäämätön tosiasia.

Kuten ed. Tennilä totesi, jatkossa varmaan kustannuspaine tulee olemaan entistä suurempi ainakin, jos EU:n asettamat tavoitteet tässä suhteessa toteutuvat. Ne tulevat meilläkin vaikuttamaan maan sisäiseen muuttoliikkeeseen edelleen vauhdittavasti, kun pitäisi kaikin keinoin hillitä muuttoliikettä.

Ed. Aittomies: Herra puhemies! Minä tulen aina ylen varovaiseksi, kun Lapin edustajat yrittävät kahmia etuja omalle alueelleen. Kas, kun se on sillä tavalla, että Lapissahan kansantuote henkilöä kohden on Suomen toiseksi suurin Ahvenanmaan jälkeen ja siinä asiassa erehdytään monta kertaa.

Minä ymmärrän kyllä bensiinin 20 prosentin hinnanalennuksen verosta pois, jos se tulee Lapin ja näiden alueiden asukkaille sillä tavalla, että se voidaan kohdistaa heihin. Mutta talven ja kesän aikana tämä hyöty menee valtaosin turisteille, jotka ostavat siellä suhteessa halvempaa bensaa kuin valtionverotus siellä olisi. Näin ollen minä en voi hyväksyä tällaista. Hyväksyn kyllä sen, jos polttoaineen saa ostaa tietynlaisella läänikortilla asukas, joka asuu siellä ja näitä tällaisia etuja käyntelee sillä puolella. Silloin sen ymmärrän

mutta en tällä tavalla, täytyy olla hyvin varovainen.

Ed. Tennilä puhui Nellimistä. Minäkin olen Vennamon ollessa liikenneministerinä ollut vääntämässä tietä Nellimiin, että terveisiä vaan Helena Määttälle sinne kylätoimikuntaan. Asialla on oltu!

Ed. Kallio merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa herra puhemies! Ed. Tennilän aloite on hyvä ja oikean suuntainen siinä mielessä, että lähtökohtammehan pitää olla, että aluepolitiikka pitää hoitaa hyvin ja säilyttää Suomi asuttuna. Olen sitä mieltä, että polttoaineiden hinnan pitäisi olla näin harvaanasutussa maassa sama kaikkialla. Jos ajatellaan esimerkiksi yritystoimintaa, yritysten toimintaympäristön parantamiseen nimenaan kuuluu, että energia ja polttoaineet olisivat suunnilleen saman hintaisia. Tämä muun muassa polttoaineiden kohdalla onnistuu niin, kun meillä on kuljetuskujärjestelmä vielä voimassa, että seuraavan hallituksen hallitusohjelmaan otetaan, että polttoainekuljetukset jyvitetään ja hyvitetään sen mukaan, mille paikkakunnalle polttoaineauto vie polttoaineen. Tämä olisi yksi keino, jos ei verotuksen kautta voida tätä asiaa hoitaa.

Mitä tulee yleensä Lappiin, vanhana lapinkävijänä kunnioitan lappilaisia ihmisiä. He ovat asuneet vuosisadasta toiseen erittäin vaikeissa olosuhteissa. Siinä mielessä eduskunnan pitäisi säätää sellaiset lait, että niitä ihmisiä kannustetaan asumaan omalla paikkakunnallaan.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmanen näkemykseen yritystoiminnan toimintaedellytysten tasaamisesta maan eri osien välillä voi yhtyä. Vasta silloinhan syntyy oikeastaan myös aito kilpailutilanne, kun ympäristöstä ja sijainnista johtuvia eroja on kyetty tasaamaan tai ainakin olennaisesti vähentämään.

Mitä tulee polttoaineiden hinta-asiaan, jollakin tavalla on ollut sellainen henki vallalla, että tässä suhteessa ollaan voimattomia. Silloin, kun öljy-yhtiöiden oma sisäinen rahdintasausjärjestelmä purkaantui, tälle asialle ei ole tuntunut voitavan mitään. Ed. Tennilän esittämä malli saattaisi olla varsin toimiva tässä tilanteessa. En minä, ed. Aittoniemi, pitäisi pahana sitäkään, vaikka etelänkin ihmiset sieltä polttoaineensa

tankkaisivat. Se on yksi keino tukea tai edistää tärkeää elinkeinoa, matkailuelinkeinoa näillä alueilla, jos he siellä saavat joitakin tämän tyyppisiä palveluja. Toivottavasti he sitten käyttävät muita sen alueen yritystoiminnan ja palveluelinkeinojen palveluja siinä mitassa, että sitä kautta tulee myös verotuloja valtiolle ja alueen ihmiset työllistyvät ja maksavat myös verotuloja valtiolle.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Vielä kertaus. Lapissa kotitalouden maksama bensalasku vuodessa on 6 000 markkaa, Helsingissä 3 000 markkaa. Onhan tämä vääryys korjattava, ja se voidaan korjata porrastamalla bensaveron alueellisesti.

Mitä tulee paikallisuuteen, niin totta kai se on sitten niin, että päähyötyjä on paikallinen väestö, mutta ei kai se sitten ole ihan paha sekään, jos matkailuelinkeino meillä saisi pientä apua tätä kautta. Erittäin iso osa turisteista liikkuu omalla autolla, ja olisihan se yksi houkutin tulla pohjoiseen, pieni helpotus bensiinin hinnassa bensaveron alentamisen kautta. Esitykselläni ei päästä mihinkään matalaan bensiinin hintaan, vaan tämä ero korjataan.

Mitä tulee toimenpiteitten kiireellisyyteen, niin hoppu on suuri. Lapista muutti 1993—1998 välisenä aikana 6 300 ihmistä pois. Samaan aikaan Uusimaa sai 83 000 uutta asukasta lisää. Maan sisäinen repeämä on hirvittävän voimakas. Näin nopea se tuskin on ollut koskaan Suomen historiassa ja on pakko ruveta tekemään jotakin.

En ole heittävässä roskakoskiin vanhaa aluepolitiikkaa, esimerkiksi sitä ihan järkevää hommaa, että valtiolla oli roolinsa yritystoiminnassa, että aloittaville yrityksille annettiin riittäviä investointiavustuksia, käynnistysavustusta, koulutusavustusta jne. Ne ovat ihan tarpeellisia toimia edelleenkin. Niihin pitää vain olla rahaa tarpeeksi. Tekesin rooli on tärkeä.

Mutta pitää tulla myös ihmisille jotakin selaista, jolla tullaan vastaan niitä kohtuuttoman isoja kustannuksia, joita meillä on. Meillä ovat esimerkiksi lämmityskustannukset selvästi korkeammat ja niin kuin sanottu kulkukustannukset ovat kasvaneet koko ajan, koska joukkoliikenne on myös mennyt alas. Sitä ei käytännössä enää ole syrjäseuduilla. Täytyy alkaa tehdä jotain, tai sitten pitää hyväksyä, ed. Aittoniemi, se, että Suomi siirtyy ja muuttaa Kehä III:n sisäpuolelle ja Tampere on jokin nauhakaupungin päätepiste. Se on se vaihtoehto. Jotakin muuta pitää

tulla. Minusta paljon viisaampaa on pitää maa asuttuna kokonaisuudessaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

8) Hallituksen esitys konsulipalvelulaiksi ja ulkoasiainhallinnosta annetun lain 6 ja 8 §:n kumoamisesta

Hallituksen esitys 283/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 24/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

9) Hallituksen esitys 81. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän osa-aikatyötä koskevan yleis-sopimuksen hyväksymisestä

Hallituksen esitys 207/1995 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 21/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

10) Hallituksen esitys laiksi nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain 3 ja 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 188/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 27/1998 vp
Lakialoite 111/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

11) Hallituksen esitys rikoslain täydentämiseksi arvopaperimarkkinarikoksia koskevilla säännöksillä

Hallituksen esitys 254/1998 vp
Lakivaliokunnan mietintö 28/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

_____

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18, kyselytunti huomenna kello 16.30.

_____

Täysistunto lopetetaan kello 20.33.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

_____